

Symboolwet discrimineert allochtonen

Kees Groenendijk was hoogleraar rechtssociologie (Radboud UN). **Peter Rodrigues** is hoogleraar immigratierecht (U Leiden).

Intrekking nationaliteit

Bij wijze van terrorismebestrijding wil de overheid niet-veroordeelde jihadisten met twee paspoorten de Nederlandse nationaliteit afnemen.

Sinds eind 2015 is bij de Tweede Kamer een wetsvoorstel aangehangen dat het mogelijk maakt de Nederlandse nationaliteit af te nemen wegens deelname aan een terroristische organisatie zonder voorafgaande veroordeling door een strafrechter. De overheid kan straks mensen die vanaf hun geboorte Nederlander zijn tot ongewenste vreemdeling verklaren. Ze verliezen daarmee alle rechten en plichten van het Nederlanderschap en mogen Nederland niet meer binnenkomen. Het wetsvoorstel heeft vooral personen op het oog die uitreizen naar Syrië of Irak en daar deelnemen aan de gewapende strijd van IS.

Of dit voorstel veel zal helpen bij de bestrijding van deze vorm van terrorisme is twijfelachtig. Als het de betrokken ex-Nederlanders lukt om weer in Nederland terug te komen, zullen zij na het uitzitten van hun straf meestal niet kunnen worden uitgezet omdat ze in het land van hun andere (dan weer enige) nationaliteit juist vanwege hun terroristische activiteit voor onmenselijke behandeling hebben te vrezen.

Het wetsvoorstel zendt echter behalve de boodschap dat het ons ernst is met de bestrijding van terrorisme, vooral de boodschap uit dat de overheid Nederlanders uit immigrantengroepen anders kan behandelen dan de andere 'echte' Nederlanders. Of die boodschap werkelijk bijdraagt aan de bestrijding van terrorisme lijkt ons de vraag.

Intrekking van de Nederlandse nationaliteit is alleen mogelijk bij mensen die ook een andere nationaliteit hebben. Anders zou die intrekking tot staatloosheid leiden. Verdragen verbieden echter dat Nederland mensen staatloos maakt. De nieuwe sanctie kan dus alleen worden toegepast op Nederlanders met een dubbele nationaliteit.

Van de ruim 1 miljoen Nederlanders met een dubbele nationaliteit is de grote meerderheid afkomstig uit immigrantengroepen. Zij of hun ouders zijn buiten Nederland geboren. Ongeveer 70 procent van de Nederlanders met een tweede nationaliteit van buiten de EU heeft de nationaliteit van een land met een overwegend islamitische bevolking. Een groot deel van hen kan ook geen afstand doen van die andere nationaliteit omdat de wetgeving van het betrokken land dat niet toelaat.

Enkele weken na de terroristische aanslagen in Parijs in november 2015 diende president Hollande een

voorstel in om de Franse Grondwet zo te wijzigen dat voortaan ook terroristen die sinds hun geboorte de Franse nationaliteit hebben, hun nationaliteit kan worden ontnomen.

Dat voorstel heeft veel weerstand en discussie in kranten, op TV en in het parlement opgeroepen. Het zou immers leiden tot twee soorten Fransen: zij die wel en niet hoeven te vrezen voor verlies van de Franse nationaliteit op deze grond. Het zou strijdig zijn met het principe dat alle burgers van de Republiek gelijk moeten worden behandeld. Het voorgestelde verschil in behandeling tussen eerste en tweede klas Fransen zou in feite vooral langs etnische lijnen lopen. De ontneming zou immers alleen kunnen worden toegepast op Franse burgers met een andere nationaliteit. Van de 3,3 miljoen Fransen met een dubbele nationaliteit, is 90 procent zelf immigrant of afstammeling van immigranten.

Na enkele maanden van heftig debat hebben de Nationale Assemblée en de Senaat elk een verschillend gemaakte versie van het wijzigingsvoorstel aangenomen. Daarmee was duidelijk dat de vereiste meerderheid voor de grondwetswijziging niet aanwezig was. Hollande heeft daarop eind maart 2016 het

Strengere strafrechtelijke aanpak terroristen verdient de voorkeur

voorstel ingetrokken.

Het opmerkelijkste verschil tussen de Nederlandse en de Franse benadering is het gebrek aan publiek debat over de relatie tussen de staat en zijn burgers van verschillende afkomst. Iedereen die bij het wetsvoorstel is betrokken, weet van het selectieve effect voor Nederlanders uit immigrantengroepen. Maar er wordt daarover gezwegen. Miskend wordt dat Nederlanders uit immigrantengroepen dit wetsvoorstel zullen zien als het zoveelste bewijs dat de overheid hen ziet als tweedeklasser Nederlanders over wier nationaliteit de overheid kan beschikken, zelfs zonder voorafgaande tussenkomst van de rechter.

De tot de islam bekeerde Nederlander Zakariya al-Hollandi (voorheen Victor Drost) die in een interview in de NRC van 31 maart 2016 uitvoerig sprak over zijn activiteiten bij IS, hoeft zich geen zorgen te maken dat hij zijn nationaliteit zal verliezen, maar een Marokkaans-Nederlandse leeftijdsgenoot, die hetzelfde doet, loopt dat risico wel. Zou dat verschil in behandeling aan de bestrijding van terrorisme bijdragen? Wij denken van niet. Een strengere strafrechtelijke aanpak van Nederlandse terroristen ongeacht hun herkomst heeft al deze nadelen niet en verdient daarom de voorkeur.